

‘Geef minima gratis lot van de Postcodeloterij’

Posted on 18 januari 2023 by Harrie Verbon

Het principe van de Postcodeloterij is bekend. Er wordt een willekeurige Nederlandse postcode getrokken en wie op de winnende postcode woont en een lot heeft, is winnaar. Wie de winnende postcode heeft, maar geen lot, krijgt niets.

Bij de trekking van de ‘nieuwjaarskanjer’, loopt elke Nederlander zonder postcodelot dus het risico het miljonairsdom mis te lopen. Door iedere Nederlander persoonlijk als een potentiële verliezer aan te wijzen, pleegt de Postcodeloterij een vorm van chantage.

Dat immorele karakter wordt vergroot, door er geen twijfel over te laten bestaan dat je het zeker hoort als je een verliezer bent. De openbare trekkingen in de buurt, die door de Postcodeloterij worden georganiseerd en uiteraard op tv worden uitgezonden, moeten door de verliezers als een terechtstelling worden ervaren.

Dit is een heel ander verlies dan bij een gewone loterij, omdat je daar nooit kunt weten of je een winnaar was geweest als je wel een lot had gekocht. Bij de

Postcodeloterij weet je dat wel.

De loterij van de angst is voor het goede doel

De bedenker van deze loterij, Boudewijn Poelmann, heeft daar nooit een geheim van gemaakt. Hij zei eens in De Volkskrant dat zijn loterij gebruik maakt van de angst voor verlies. Mensen kunnen die angst alleen maar verdrijven door een lot te kopen. Deze chantage wordt echter goedgepraat onder het mom van het 'goede doel'.

Dat goede doel is echter in de loop der tijd een steeds kleiner deel van de uitgaven van de Postcodeloterij gaan uitmaken. Volgens een bericht in het Financieele Dagblad bedraagt de omzet van Novamedia Holding, het internationale moederbedrijf van de Postcode Loterij, inmiddels 2,5 miljard, waarvan slechts 850 miljoen euro aan goede doelen wordt besteed. Dat is iets meer dan 30 procent. Er is een tijd geweest dat een loterij minstens 60 procent van zijn budget aan goede doelen moest besteden. De Postcodeloterij zelf claimt dat minstens 40% van de lotprijs naar goede doelen gaat. Volgens de gegevens van het FD is dat voor de holding slechts 30 procent.

Boudewijn Poelmann is zelf een goed doel

De hoofdprijs van de postcodeloterij is echter voornamelijk voor Poelmann zelf geweest, die volgens Quote inmiddels een vermogen van tegen de 90 miljoen heeft binnengespeeld door zijn eigen loterij. Zo'n tien keer meer dus dan de 9 miljoen euro die Sywert van Lienden met zijn mondkapjes 'om niet' wist te bemachtigen.

De deal van Van Lienden riep grote commotie op, maar multimiljonair Poelmann kwam ermee weg. Sterker, hij werd als een grote filantroop neergezet, zeker toen hij zogenaamd onbaatzuchtig zijn aandelen in de Postcodeloterij 'om niet' aan een stichting schonk. Zoals Peter de Waard in De Volkskrant meldde, behield hij nog wel gewoon recht op een dividenduitkering van één miljoen euro per jaar en ook nog een vetorecht in de beslissingen van de stichting.

Hoe heeft Poelmann het voor elkaar gekregen dat hij tot koning van de filantropie werd gekroond? Zijn recept is bekend en wordt door Syp Wynia beschreven. Hij zorgde ervoor dat iedereen die ertoe deed in Nederland, een belang kreeg in het voortzetten van zijn loterij.

De Postcodeloterij lag eerder onder vuur

Het duurde even voor het zover was. In 1992 scheerden Poelmann en mede-initiatiefnemers langs de rand van de afgrond. Het werd toen bekend dat Poelmann c.s. miljoenen verdienden aan de loterij. Er volgden Kamervragen. Er verschenen kritische stukken in de krant. De regering besloot uiteindelijk tot een onafhankelijk onderzoek met Walter Etty (PvdA) als onafhankelijk voorzitter. Die redde Poelmann door wat marginale veranderingen te eisen.

Het zou Poelmann niet meer gebeuren dat hij zwaar onder vuur kwam te liggen. Hij wist dat hij ervoor moest zorgen dat zoveel mogelijk mensen die ertoe doen, profiteerden van zijn loterij. Die mensen zullen zijn chantagepraktijk niet gauw bedenkelijk vinden.

Later steunde bijna iedereen de postcodeloterij

En inderdaad, zijn loterij werd na verloop van tijd gesteund door politieke partijen van links tot rechts en ook de rechter ging mee in die steun. De rechter vond dat de methode van de postcodeloterij geen inbreuk op het privéleven van de burgers betekende. Chantage heeft kennelijk geen effect op iemands privéleven.

Zelfs milieuactivisten, verenigd in Urgenda, werden tot chagrijn van Thierry Baudet, door de Postcodeloterij ondersteund. Daaruit blijkt dat extreemrechts niet uit de goed gevulde potten van Poelmann heeft mogen meelikken. Maar dat is dan ook de enige uitzondering op de regel dat mensen met invloed van zijn loterij moesten profiteren.

Ook de Oranjes, die toch ook niet op een houtje hoeven te bijten, profiteren van de goede daden van Poelmann. De koning en koningin zijn inmiddels feitelijk ambassadeurs van de Postcodeloterij. Dat was mede te danken aan de gulle bijdrage van de Postcodeloterij aan de financiering van de feestelijke inhuldiging van de nieuwe koning in 2013.

Zo ook Gerdi Verbeet

Hoe sterk mensen zich geïdentificeerd hebben met de goede daden van de Postcodeloterij blijkt uit de volgende recente woorden van voormalig PvdA-Kamerlid en voorzitter van de Tweede Kamer, Gerdi Verbeet. Zij is voorzitter van de raad van

commissarissen van Novomedia Holding. Zij zei (geciteerd uit het Financieele Dagblad):

'Iedereen begrijpt dat we geen makkelijke jaren achter de rug hebben, niet als samenleving, niet als organisatie. Desondanks hebben we hele goede resultaten bereikt. Ik ben erg blij met deze uitkomst en statutenwijziging en verwacht dat we de komende jaren onder leiding van ons bestuur het succes van onze missie voor een betere wereld kunnen voortzetten.'

Die statutenwijziging betreft het ontnemen van het vetorecht dat Poelmann heeft bij de stichting die de Postcodeloterij beheert. Sinds zijn terugtreden blijkt Poelmann namelijk bijna alle besluiten van de raad van bestuur en/of de commissarissen met een veto te treffen. Hij kan kennelijk geen afstand nemen van zijn geliefde loterij.

Een verbod van de Postcodeloterij?

Ik heb in 2006 in De Volkskrant gepleit voor een verbod van de Postcodeloterij. Ik wees op de ontwrichtende werking die de loterij kan hebben op een gemeenschap. Er wordt een kloof geschapen tussen de verliezers die niets hebben gewonnen – omdat ze geen lot hadden – en daarmee voortdurend worden geconfronteerd.

De winnaars hebben soms de neiging hun overwinning duidelijk te etaleren. Zelfs winnaars worden verdeeld door jaloezie, omdat sommigen meer loten hadden en een (nog) grotere prijs kregen dan de 'kleine' winnaars.

Mijn pleidooi voor een verbod van de Postcodeloterij viel uiteraard in droge aarde. Hoe kon ik op tegen een muur van sympathie voor het bedenksel van Poelmann? Te veel mensen en organisaties hadden – en hebben – zich gecommitteerd aan de postcodeloterij.

Verbeet kan lage inkomens gratis laten meespelen

Er zullen dus nog wel even mensen blijven met een winnende postcode die het miljonairsdom aan zich voorbij zien gaan omdat zij geen lot hebben. Dit blijken vaak mensen te zijn die leven van een uitkering. Voor hen is 14,5 euro per maand voor een lot te veel geld. Mensen dus die in één keer uit de problemen zouden zijn geweest als ze wel een lot hadden gehad toen de prijs op hun postcode viel. Gerdi

Verbeet zou zich beter om dit soort mensen kunnen bekommeren dan om de moeilijke periode die 'de organisatie' doormaakt.

Maar Gerdi Verbeet kan natuurlijk heel eenvoudig het lot van de arme 'lotlozen' oplossen. Zij zorgt ervoor dat mensen met een laag inkomen gratis aan de Postcodeloterij kunnen meedoen. Gefinancierd door de Postcodeloterij uiteraard. Dan wordt de Postcodeloterij in ieder geval een stuk socialer.

Naast de 'meedoenregeling' die veel gemeenten hebben ingevoerd om hun armere inwoners te laten meedoen met sociale activiteiten, bestaat er dan de *meespeelregeling* van de postcodeloterij. Als de nieuwjaarskanjer een gemeenschap treft, voorkomt de meespeelregeling in ieder geval deels de ontwrichting van die gemeenschap.

Harrie Verbon *is blogger en emeritus-hoogleraar Openbare Financiën aan de Universiteit van Tilburg.*

Wynia's Week dankt de auteurs en de donateurs. ***Nog geen donateur?*** *Hartelijk dank!*